



Minkälaiseksi sairaanhoitajat ja sairaanhoitajaopiskelijat arvioivat ammattipätevyytensä ja mitkä tekijät ovat yhteydessä sairaanhoitajien korkeampaan itsearvioituun ammattipätevyyteen NCS (Nurse Competence Scale) -ammattipätevyysmittarilla mitattuna?

TULOKSET

Työelämässä toimivat sairaanhoitajat arvioivat kokonaiskompetenssinsa hyväksi tai erittäin hyväksi. Vastavastavalmistuneet sairaanhoitajat arvoivat sen kohtalaiseksi tai hyväksi ja valmistumassa olevat sairaanhoitajaopiskelijat hyväksi.

Sairaalassa työskentelevien kokoneiden ja vastavalmistuneiden sairaanhoitajien korkeampaan itsearvioituun ammattipätevyyteen yhteydessä olevia taustatekijöitä ovat:

A) Sosiodemografiset tekijät

- Pidempi työkokemus
- Korkeampi ikä
- Korkeampi koulutus
- Lisäkoulutus
- Aiempi työkokemus terveydenhuoltoalalta tai aiempi ammattitutkinto ennen sairaanhoitajaopintoja

B) Organisatoriset tekijät

- Työn vakinaisuus
- Työkierto
- Työn itsenäisyys

C) Käytännön työympäristöön liittyvät tekijät

- Hoidon laatu
- Oppimisympäristö
- Eettinen ilmapiiri
- Positiivinen näkemys työympäristöstä

D) Hoitajaan liittyvät tekijät

- Ammatillinen sitoutuneisuus
- Valtaistuminen
- Kriittinen ajattelu
- Halu kehittyä ammatillisesti

TAUSTA

Valtioneuvoston raportin¹ mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöiden, kuten sairaanhoitajien, ammattialakohtainen substanssiosaaminen muodostaa myös tulevaisuden sote-osamisen ytimen. Lisäksi ammattihenkilöt tarvitsevat uudenlaista geneeristä osaamista, kuten asiakaslähtöisyysosaamista, työntekijäosaamista, lainsäädännön ja etiikan tunteudesta sekä tutkimus- ja kehittämisosaamista. Lisäksi ammattihenkilöt tarvitsevat osaamista robotisaatioon, vaikuttavuuteen ja kestävään kehitykseen liittyen, jotta jokaiselle on mahdollista jatkossakin tarjota laadukkaat palvelut. Hoitotyön laatua voidaan parantaa sairaanhoitajien koulutuksen tasoa arvioimalla². Sairanhoitajien osaaminen on keskiössä myös hoitoalan koulutuksessa. Ammatillisen perusosaamisen arvioinnin kehittämisen myötä tavoitteena on määrittää sairaanhoitajakoulutuksen tuottama perusosaaminen, joka vastaa sote-uudistuksen tarpeisiin ja sairaanhoitajien kansainvälisiin ammattipätevyysvaatimuksiin.³ NCS-ammattipätevyysmittari on kehitetty sairaanhoitajien osaamisen ja siinä tapahtuvien muutosten tunnistamiseen Turun yliopiston hoitotieteen laitoksella⁴. Mittari on käytössä kansallisesti ja kansainvälisesti.

YHTEENVETO

Suurin osa eri maissa työelämässä toimivista sairaanhoitajista arvioi ammatillisen pätevyytensä hyväksi. Näyttää siltä, että sairaanhoitajien koulutus tuottaa yleisesti hyvää ammatillista osaamista, jota sekä hoitajat itse että heidän esimiehensä arvostavat. Tosin ammatillisen pätevyyden arvioinneissa on eroavuuksia eri maiden ja eri hoitoympäristöjen välillä. Ammattipätevyyteen ovat yhteydessä tietyt sosiodemografiset, organisatoriset, käytännön työympäristöön ja hoitajaan liittyvät tekijät. Tämän katsauksen tutkimusten tulokset osoittavat, että hoitotyön johtajilla ja terveydenhuollon päättäjillä on mahdollisuus vaikuttaa ammatillisen pätevyyden tasoon ja tätä kautta potilaan hoidon laatuun.

KÄYTTÖKELPOISUUS SUOMESSA

Järjestelmällisen katsauksen suositukset soveltuvat suomalaiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon arvioitaessa sairaanhoitajaopiskelijoiden ja sairaanhoitajien ammatillista osaamista.

NCS-mittari on kehitetty Suomessa ja sitä on käytetty sairaanhoitajien ammattipätevyyden itse- ja esimiesarviointiin monenlaisissa hoitotyön toimintaympäristöissä ja erilaisilla sairaanhoitaja-aineistoilla, myös opiskelijoilla jo 15 vuotta. Mittarin validiteettia, reliabiliteettia, käytettävyyttä ja muutosherkkyyttä on tutkittu useasti ja NCS on todettu luotettavaksi mittariksi. NCS-mittarin käytössä tulee huomioida mittarien käytön etiikka, mikä tarkoittaa, ettei mittaria tai sen osia saa kopioida ja käyttää, eikä modifioida tai julkaista ilman tekijän lupaa⁵.



AINEISTO JA MENETELMÄT

Näyttövinkki perustuu vuonna 2016 julkaistuun järjestelmälliseen ja psykometriseen katsaukseen, johon hyväksyttiin mukaan 30 määrällistä tutkimusta. Tutkimuksista 20 oli toteutettu Euroopassa ja 10 Euroopan ulkopuolella. Aineisto koostuu pääosin vuoden 2010 jälkeen julkaistuista, sairaalaympäristössä tehdyistä poikkileikkaustutkimuksista (n=27), joissa sairaanhoitajat ovat itse arvioineet osaamisensa tasoa NCS-mittarilla. Viidessä tutkimuksessa itsearviointiin oli yhdistetty esimiesarviointi ja yhdessä tutkimuksessa opiskelijan itsearviointiin oli yhdistetty ohjaajan arvio.

Ammattipätevyyttä mitataan 73:n kysymyksen avulla, jotka ryhmitellään teoreettisiin kategorioihin: auttaminen, opettaminen - ohjaaminen, tarkkailutehtävä, tilanteiden hallinta, hoitotoimien hallinta, laadunvarmistus ja työrooli^{6,7}. Katsauksen menetelmällinen toteutus on kuvattu alkuperäisessä julkaisussa.*

TIIVISTELMÄN TEKIJÄT

Sairaanhoitaja **Minna Arvola**, TtM-opiskelija, Oulun yliopisto, minna.arvola(at)student.oulu.fi
Sairaanhoitaja **Marjut Ikonen**, TtM-opiskelija, Oulun yliopisto, marjut.ikonen(at)student.oulu.fi
Terveystenhoitaja **Katariina Mäkelä**, TtM-opiskelija, Oulun yliopisto, katarina.a.makela(at)student.oulu.fi
Professori **Helvi Kyngäs**, TtT, Tutkimusyksikön johtaja, Oulun yliopisto, helvi.kyngas(at)oulu.fi
Tutkija **Kristiina Heikkilä**, TtM, väitöskirjatutkija, Hoitotyön tutkimussäätiö, kristiina.heikkila(at)hotus.fi
Tutkija **Sonja Tuomisto**, TtM, väitöskirjatutkija, Hoitotyön tutkimussäätiö, sonja.tuomisto(at)hotus.fi
Post doc -tutkija **Mervi Flinkman**, TtT, Turun yliopisto mervi.flinkman(at)utu.fi

ISSN 2489-9577 (verkkojulkaisu pvm.)

www.hotus.fi



Hoitotyön tutkimussäätiö

ALKUPERÄINEN JULKAISU

*Flinkman M, Leino-Kilpi H, Numminen O, Jeon Y, Kuokkanen L & Meretoja R. (2016) Nurse Competence Scale: a systematic and psychometric review. *Journal of Advanced Nursing* 73(5): 1035-1050. doi: 10.1111/jan.13183 (open access)

MUUT KÄYTETYT LÄHDEVIITTEET:

1. Kangasniemi M, Hipp K, Häggman-Laitila A, Kallio H, Karki S, Kinnunen P, Pietilä A-M, Saario R, Viinmäki L, Voutilainen A, Waldén A. Optimoitu sote-ammattilaisten koulutus- ja osaamisuudistus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 39/2018. Toukokuu 2018. Saatavilla: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160883/39-2018-Optimoitu%20sote-osaaminen.pdf>
2. Audet L-A, Bourgault P, Rochefort CM. Association between nurse education an experience and the risk of mortality and adverse events in acute care hospitals: A systematic review of observational studies. *International Journal of Nursing Studies* 2018; 80: 128–146.
3. OKM 2018. Yleissairaanhoitajan (18op) ammatillisen perusosaamisen arvioinnin kehittäminen. Saatavilla: <https://minedu.fi/documents/1410845/7625894/Korkeakoulutuksen+kehitt%C3%A4mishankkeet+2018-2020/3834f09c-bef5-42cf-b-1ec-08cc95073068/Korkeakoulutuksen+kehitt%C3%A4mishankkeet+2018-2020.pdf>
4. Meretoja R 2003. Nurse Competence Scale. Doctoral Thesis. University of Turku, D 578.
5. Leino-Kilpi H, Kulju K, Gröndahl W, Ryödi E. Mittareiden eettinen käyttö tutkimuksessa. Teoksessa: Gröndahl, Leino-Kilpi H. (toim.). Potilaslähtöisen hoidon laatu – näkökulmia arviointiin. Turun yliopisto, Hoitoteiteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A:67/2013, 113–126.
6. Meretoja R, Isoaho H, Leino-Kilpi H. Nurse Competence Scale: development and psychometric testing. *Journal of Advanced Nursing* 2004; 47(2): 124–133.
7. Numminen O, Leino-Kilpi H, Isoaho H, Meretoja R. Newly graduated nurses' competence and individual and organizational factors: a multivariate analysis. *Journal of Nursing Scholarship* 2015; 47(5): 446–457.